

Podsjećamo da su glavni uzročnici inflacije proteklih godina bili problemi u opskrbnim lancima uzrokovani pandemijom te rastom cijena energenata i sirovina nakon ruske agresije na Ukrajinu. Kako je utjecaj glavnih uzročnika inflacije postupno slabio proteklih godina tako se i inflacija u Hrvatskoj postupno smanjivala. Nakon što je inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena 2022. dosegla vrhunac od 10,8 posto, lani se smanjila na 3 posto. No, percepcija inflacije i dalje je povišena pod utjecajem poskupljenja iz proteklih godina. Pritom je kumulativna stopa inflacije u Hrvatskoj bila niža od akumulirane inflacije u gotovo svim zemljama srednje i istočne Europe, uključujući i zemlje koju su zadržale samostalnu monetarnu politiku. Tako je ukupna inflacija u Hrvatskoj, mjerena međunarodno usporedivim harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena, od sredine 2021. do prosinca 2024. iznosila 27,5 posto, dok je u Mađarskoj dosegla 42,4 posto, Estoniji 37,6 posto, Rumunjskoj 33,4 posto, Češkoj 33,0 posto, Poljskoj 32,7 posto, Litvi 32,4 posto, Latviji 31,3 posto, Slovačkoj 29,9 posto i 28,5 posto u Bugarskoj - iznimka je bila jedino Slovenija s porastom cijena od 20,4 posto.

Smanjenju inflacije je pomoglo i pooštavanje monetarne politike. Monetarna politika ESB-a je kroz posljednji ciklus pooštavanja djelovala, i trenutno još uvijek djeluje - unatoč smanjivanju ključnih kamatnih stopa - u smjeru smanjenja ukupne potražnje stanovništva i gospodarstva, odnosno smanjenja potrošnje i investicija. Pored sudjelovanja u oblikovanju zajedničke monetarne politike i njezinoj provedbi u Hrvatskoj, HNB je najavio i novu makrobonitetnu mjeru kojom se ograničavaju kriteriji kreditiranja potrošača, a koja također djeluje u smjeru slabljenja ukupne potražnje, a time i manjeg rasta cijena.

Usporedno sa smanjivanjem stope inflacije, smanjivala se i razlika između inflacije u Hrvatskoj i prosjeka europodručja. No, tijekom druge polovice protekle, 2024. godine, ponovo je vidljiv porast inflacije u europodručju, kao i povećanje razlika između inflacije u Hrvatskoj i prosjeka europodručja. Porast inflacije odražava bazne učinke povezane s niskim cijenama energenata krajem 2023. i njihovim poskupljenjem potkraj 2024. godine te rastom cijena pojedinih poljoprivrednih sirovina (ponajviše kave i kakaovca). Dio povećanja razlika u stopama inflacije može se povezati i s odmrzavanjem cijena energenata u Hrvatskoj. Ipak, brži rast potrošačkih cijena proteklih mjeseci u Hrvatskoj u usporedbi s prosjekom europodručja ponajviše odražava snažan porast domaće potražnje za robama i uslugama u uvjetima iznimno velikog nominalnog i realnog porasta plaća, posebno u javnom, ali i u privatnom sektoru. Prosječna realna bruto plaća tako je lani porasla za 11,5 posto, pri čemu je rast u javnim službama premašio 20 posto (iznosio je 20,2 posto), dok je prosječna bruto plaća u ostatku gospodarstva u 2024. bila 8,3 posto veća nego u 2023. godini. Ako se u obzir uzme i porast broja osiguranika HZMO-a za 54 tisuće, rast realne mase bruto plaća premašio je 15 posto, dok je masa nominalnih bruto plaća rasla 18,5 posto. Osim plaća, domaću potražnju poticao je i snažan priljev EU fondova, kao i relativno visoka razina prihoda od turizma dosegnuta u proteklim godinama.

Od sredine prošle godine vidljivi su znaci postupnog usporavanja rasta plaća. Nastavak te tendencije, što HNB trenutno očekuje u svojim projekcijama, trebao bi omogućiti postupno smirivanje inflacijskih pritisaka. Nakon što su inicijalno znatno pridonijeli povećanju inflacije, u proteklih godinu dana profiti su djelomično apsorbirali cjenovne pritiske povezane s povećanjem plaća. Unatoč recentnom povećanju svih ulaznih troškova za poduzeća, pokazatelji poslovanja poduzeća sugeriraju da poduzeća vjerojatno imaju dodatni prostor za apsorpiranje porasta troškova kroz umjerenost u povećanju cijena, što bi pridonijelo ublažavanju pritisaka na rast

plaća, a onda i smanjenju rizika nastanka "začaranog kruga" u kojemu se plaće i cijene međusobno natječu.